

Die uw jeugd vernieuwt als die van een arend

De Reformatie

Weekblad tot ontwikkeling van het gereformeerde leven

Homofilie als pijnlijke gave

Is de Bijbel wel zo duidelijk over homoseksuele relaties? Daarover schreef ik vorige week. Wij hebben op dit punt een nieuwe overtuigingskracht nodig. Die vind je alleen als je begint bij de ethische 'hoofdboodschap' van de Bijbel en je niet beperkt tot de directe teksten. Maar als je alleen maar duidelijk zegt dat homoseksuele relaties niet goed zijn, blijft het negatief.

A.L.Th. de Bruijne ■

In dit nummer

<i>Kerkelijk leven</i> - A.L.Th. de Bruijne Homofilie als pijnlijke gave	685
<i>Uit de kerken</i>	689
<i>Meditatief</i> - E.A. de Boer De zeven ogen	690
<i>Wandelen met God</i> - B. Luiten Kerk, ik houd van je	691
<i>Voetnoten</i> - B. Kamphuis Schuld en schaamte	693
<i>Achtergronden</i> - R. Timmerman De schepping in zes dagen of...?	694
<i>Opvoeding en onderwijs</i> - J.J.D. Baas Gereformeerd onderwijs: waar staat het voor?	695
<i>In gesprek met</i> - W.M. Bakker 'Het komt erop aan dat we niet indutten'	698
<i>Synode-impressies</i> - L.E. Leeftink Op zoek naar de Wielewaal	701
<i>Meegelezen</i> - G.J. van Middelkoop Kerkelijke besluitvorming	703

Heeft het ook een positieve zin als je homofiel of lesbische bent? Wat moet je dan wel? En zou je soms niet kunnen kiezen voor een vaste relatie als het 'mindere kwaad'? Als we zulke vragen laten liggen, laten we homo's in de kou staan. Bovendien doet de kerk daarmee zichzelf tekort. In dit artikel wil ik er daarom iets over zeggen.

Levensroeping

Uit de krant weten we dat vooral de wereldwijde Anglicaanse kerkfamilie de laatste jaren sterk beroerd werd door verschillen rond homoseksuele relatievorming. In Noord-Amerika stond men er open voor. Voor de derde wereld was het onaanvaardbaar. Al in 1995 stelden enkele vooraanstaande Engelse Anglicaanse theologen een verklaring op om voor en tegenstanders te stimuleren met hun discussie binnen bijbelse kaders te blijven: de 'St Andrews Day Statement'. In de toelichting op die verklaring deed de Anglicaanse ethicus uit Oxford, Oliver O'Donovan, een belangrijk voorstel. Hij probeert de positie van een homofiele christen te begrijpen vanuit Paulus' spreken in 1 Kor. 7 over de levensroeping die elke christen heeft. Paulus schrijft: laat ieder blijven in de positie waarin hij verkeerde toen hij door

God geroepen werd. Wie getrouwd is, moet als getrouwde zijn Heer dienen en niet denken dat hij daartoe maar beter alleen verder kan gaan. Wie niet (meer) getrouwd is, moet geen relatie zoeken maar kan juist als ongehuwde de Heer dienen. Dat beginsel past Paulus ook toe op andere categorieën. Bijvoorbeeld slaven moeten niet al hun kaarten zetten op het vrij willen worden. Je kunt juist als slaaf Christus volgen. Deze benadering relateert elementen van je identiteit en je positie in de wereld vanuit de band aan Christus. En tegelijk geeft juist die band aan Christus ook een nieuwe betekenis aan die identiteit en positie. Ze worden je wachtpost van waaruit je op de oude aarde de levensstijl van de komende wereld (het koninkrijk) laat doorwerken. Zo gebruikt God je om het leven te heiligen en midden in de structuren van de oude wereld een levende verwijzing naar Christus te zijn. In de traditie van de kerk hoorde dit inzicht bij de christelijke ethiek. Je moet niet alleen maar in het algemeen het goede doen. Geef je toewijding aan God concreet de kleur van de plek die jij onder Gods voorzienigheid in het leven toebedeeld kreeg. Dat heet je 'vocatio', jouw bijzondere levensroeping.

Bij de manier waarop O'Donovan die inzet verder invult, zijn vragen te stellen. Maar als uitgangspunt om positief na te denken over Gods bedoeling met iemands homofiele geaardheid neem ik haar over. Homofilie is meer dan gevolg van de zondeval, gebrokenheid of lijden. Je homofiele identiteit kan jouw specifieke positieve levensroeping worden in de dienst aan Christus.

Identiteit en zelfaanvaarding

Bij Christus moeten we allemaal leren aspecten van onze identiteit te relativeren. De Bijbel zegt: in Christus is Jood noch Griek, slaaf noch vrije, man noch vrouw (Gal. 3). Zo is in Christus ook 'homo noch hetero'. Al die typeringen zeggen niet wie wij ten diepste zijn. Je bent wie je bent in Christus. Dat geeft je de moed om enige afstand te nemen van wat je nog meer bent. Want daarin zijn altijd twee 'identiteiten' door elkaar heen aanwezig. Je bent dat gave kind van God zoals Hij je schiep in Adam. En je bent tegelijk die zondaar die de gevolgen van de zondeval en de gebrokenheid tot in je genen met je meedraagt. Die twee kun je niet even simpel uit elkaar halen. Bijvoorbeeld in homoseksuele gevoelens is tegelijk Gods goede schepping aanwezig en de verkeerde gerichtheid die de zondeval bracht. In je homoseksuele gevoelens merk je je vermogen om lief te hebben, te geven, te verlangen, te genieten, intimiteit te ervaren, en schoonheid te waarderen. En ook als homo mag je tegen al die stukjes goede schepping van God 'ja' zeggen. Maar tegen de verkeerde gerichtheid ervan moet je nee zeggen. Zonder Christus leidt dit tot een onmogelijke spagaat. Zeg je ja tegen dat goede dan zit daar voor je gevoel toch onmiddellijk

een ja tegen je homoseksuele gerichtheid aan vast. En zeg je daar nee tegen, dan voelt het toch of jij er met al dat andere niet echt mag zijn.

Pas als je in Christus die derde, blijvende identiteit vindt, durf je dat. Bij Hem verlies je jezelf niet maar vind je jezelf volmaakt terug.

Jezelf opnieuw ontvangen

En dat zet ook die aspecten van je identiteit die je eerst leerde relativeren in een nieuw licht. Als Paulus zegt dat in Christus man noch vrouw is, en slaaf noch vrije, betekent dat niet dat hij het man zijn en het vrouw zijn afschaft en het verschil tussen een slaaf en een vrije weg verklaart. Juist niet: die nieuwe identiteit in Christus gaat nu je man of vrouw zijn, je slaaf of vrije zijn kleuren en geeft er een nieuwe betekenis aan. Als je de *eerste* woorden over jezelf in Christus laat klinken, kunnen dit op een nieuwe manier *tweede* woorden over jezelf worden. Ze vormen de 'plek' om vanuit je identiteit in Christus te leven en te laten zien wat die in ons leven doet.

Van O'Donovan leer ik dat je zo ook kunt leren aankijken tegen een eventuele homoseksuele identiteit. Klamp je er nooit aan vast als je eigenlijke identiteit. Maar negeer haar ook niet. Ontvang een homoseksuele identiteit uit Christus' hand met een nieuwe betekenis terug. Zie daarin de specifieke plaats waarop God je roept en kan gebruiken. Voor een christen kan een homoseksuele identiteit een positieve levensroeping worden, een 'vocatio', een gelegenheid om Christus' werk te demonstreren en te dienen. In 1 Kor. 7 noemt Paulus zo'n 'vocatio' zelfs een 'gave': een plek in het leven die je kreeg om God, de gemeente en de wereld te dienen. Wat een pijnlijk gevolg van de zonde was, wordt in het perspectief van het komende koninkrijk ook een gave.

Dit geldt niet alleen voor homo's maar voor alle christenen. Ook wie getrouwd is, moet zijn 'als niet getrouwd', schrijft Paulus. Zoek je identiteit niet in je relatie of in de seksuele omgang die daarbij hoort. Ook getrouwde mensen moeten leren om huwelijk en seksualiteit vanuit Christus te relativeren en dan op een nieuwe manier terug te krijgen: als 'gave', om God, de gemeente en de wereld te dienen. Alleen als dit besef diep in de gemeente wortelt, zal zij leren om zo ook naar homofiele en lesbische christenen te kijken en hen juist in hun geaardheid te ontvangen als 'gaven' van God binnen de gemeente. En alleen als de gemeente zo naar hen kijkt, kunnen wij verwachten dat homo's ook zo naar zichzelf leren kijken.

Vriendschap met God

Nu kunnen dit gemakkelijk mooie woorden blijven. Daarom moeten we verder zoeken. Waarin zit dan die bijzondere levensroeping? Op welk punt wordt het concreet dat de homo-

seksuele identiteit in Christus een 'gave' kan zijn?

Ik denk eerst aan de vriendschap met God. Paulus zegt in 1 Kor. 7: als je niet getrouwd bent, kun je je onverdeeld aan God wijden. Die opmerking kan gemakkelijk irriteren. Alsof homo's en andere ongehuwden extra actief moeten zijn zodat anderen kunnen opgaan in hun gezin. Maar die onverdeelde toewijding aan de Here is juist de bestemming van ons allemaal. Toch laat je je leven vaak vol lopen met andere zaken. Ongehuwden dragen op het eerste gezicht een gemis mee. Bij homo's gaat dat nog dieper omdat het gemis sterk samenhangt met wat dichtbij je 'ik' ligt. Dat kan leiden tot zelfbeklag. Maar het kan je ook meer dan gemiddeld terug werpen op God en doen beseffen dat Hij alles voor een mens is. Als dat gebeurt, zul je al gauw een intensere en intiemere band van vriendschap en liefde met God ontwikkelen dan veel andere christenen. Je kunt daardoor extra ontvankelijk worden voor de diepe gevoelsmatige dimensie die in de band met God besloten ligt. En ook eerder een spoor vinden van de complete verzadiging en het allesomvattende genot die meekomen in het geluk in God. Daarin bespeur je iets van die toekomst waarin zelfs de seksuele omgang vervuld is in iets dat verder reikt.

Ik bedoel dit dus niet als een compensatietruc. Want dit is Gods wil voor ons allemaal en niet alleen voor homo's. Maar als homo's juist vanuit hun speciale en vaak pijnlijke positie in het leven deze intense vriendschap met God zoeken en daarvan iets laten merken, blijken zij Gods gave aan ons allemaal. Dit is geen theorie. Vandaag letten wij in de kerk vooral op homo's en lesbiennes die het niet kunnen of willen opbrengen om zonder vaste relatie te blijven en zich seksueel te onthouden. Maar laten we niet vergeten dat er ook anderen zijn. Het ND berichtte kort geleden over een studiedag rond Henri Nouwen. Daar werd gewezen op het verband tussen de gebrokenheid die Nouwen als homo zonder vaste relatie met zich meedroeg en zijn intense vriendschap met God. Vanuit die vertrouwde relatie met God heeft hij veel betekend voor de geloofsbeleving van andere christenen. En ik kan ook zelf voorbeelden noemen van homo's en lesbiennes die op dezelfde manier voor mij 'gave van God' zijn (geweest).

Vriendschap binnen de gemeente

Die specifieke levensroeping van het 'homo-zijn' kan op nog een punt als gave duidelijk worden. In het komende koninkrijk zijn huwelijk en seksuele omgang vervuld. Maar vervullen is bij God nooit zomaar afschaffen. Eens zei Hij: Het is niet goed dat de mens alleen is. En als dat toen niet goed was, is het nog niet goed. Mens-zijn is ook samen zijn. Als het huwelijk daarvoor straks niet meer de vorm is, krijgt het een nieuwe gestalte. Samen zijn heeft

straks de vorm van de bijzondere eenheid in het lichaam van Christus, de gemeente. Niet voor niets gebruikt Paulus 'huwelijks taal' voor het wonder van de gemeente: de twee worden *daarin* één (Ef. 2) en de velen vormen *daarin* een unieke eenheid (1 Kor. 12). Binnen die ene gemeente groeit een netwerk van onderlinge relaties, christelijke vriendschappen. Door je samen aan Christus te geven, communiceer je zijn liefde en komt het tot een vorm van gemeenschap die volmaakter zal zijn dan die van het huwelijk en intenser voldoening zal bieden dan de seksuele eenwording. Die gemeente van straks begint nu al.

Juist met het oog daarop is de speciale levensroeping van ongetrouwden en homo's een 'gave'. Zij hoeven niet alleen te blijven. Juist zij zullen daarom meer dan anderen verlangen naar en openstaan voor zulke intense christelijke vriendschapsrelaties. Daarbij gaat het niet om exclusieve tweerelaties of om relaties waarvan verliefdheid en seksuele polariteit en omgang de spil vormen. Het gaat juist om een klein begin van die nieuwe werkelijkheid waarin zulke relaties vervuld zullen zijn. Maar dat geeft dus wel ruimte voor diepe gevoelsmatige banden en zelfs voor een vernieuwde lichamelijkeheid. Homo's hebben zo'n netwerk van vriendschapsrelaties nodig en mogen de gemeente daartoe stimuleren. Want het is niet goed dat de mens alleen is.

Ook hier gaat het niet om een zoethoudertje voor homo's maar om de bestemming voor ons allemaal. Homo's en andere ongehuwden kunnen getrouwde mensen losrukken uit de verabsolutering van hun huwelijk en gezin en stimuleren om juist als getrouwde mensen op weg naar Gods vervulling dat netwerk van christelijke banden al meer te onderhouden. Als dat geen 'gave' is?

Vriendschap voor de wereld

Wat ik tot nu toe schreef, geldt ook voor andere ongetrouwden, al krijgen verschillende aspecten bij homo's wel een bijzondere lading. Maar in de relatie tot de wereld zit ook een aspect van de levensroeping dat op een bijzondere manier voor homo's geldt. In Romeinen 1 gebruikt Paulus homoseksuele relaties om te laten zien hoezeer de Grieks-romeinse cultuur vervreemd is van God. Als je door afgodendienst de orde tussen Schepper en schepsel omkeert, houd je op den duur ook de orde binnen de schepping niet meer hoog. Dat zie je, zegt Paulus, in het vervangen van de natuurlijke seksuele omgang tussen man en vrouw door homoseksuele relaties. Dat onderstreept hoe nodig de wereld het evangelie van Christus heeft.

Nergens in het Nieuwe Testament merk je dat homoseksualiteit ook *binnen* de gemeente problemen gaf. Voor de Joden en de eerste christenen gold homoseksualiteit als een typisch heidense zonde. Dat geeft een groot verschil met veel christenhomo's vandaag. Voordat zij hun homoseksuele verlangens ontdekten en eventu-

eel vorm gaven, hadden zij helemaal geen afscheid van God genomen. Zij zijn niet opgegroeid binnen een heidense context maar binnen de gemeente van Christus. En zonder het te willen, merkten zij hun homoseksuele oriëntatie.

Betekent dit dan dat Romeinen 1 christenhomo's vandaag niets te zeggen heeft? Volgens mij maakt Romeinen 1 juist hun bijzondere levensroeping in de huidige westerse cultuur duidelijk. Want de westerse cultuur vertoont een duidelijke parallel met de wereld van Romeinen 1. Onze cultuur neemt sinds enkele eeuwen steeds meer afscheid van de levende God en de orde van zijn schepping. Met name sinds het midden van de 20e eeuw versnelde dat proces. Is het toevallig dat daarmee een groeiende nadruk op de homoseksuele gerichtheid gelijk op gaat? En dat onder invloed van de homobeweging aan het eind van de 20e eeuw de maatschappelijke acceptatie weer net zo sterk werd als in de tijd van Paulus? Ook in de westerse wereld leidt het afscheid van de levende God tot een miskenning van de orde tussen man en vrouw. En evenals in Romeinen 1 leert dat ons hoe nodig onze westerse wereld het evangelie heeft.

Maar anders dan in Paulus' tijd komt dit evangelie vandaag niet (alleen) van buitenaf naar de Westerse wereld toe. Het was hier al eeuwenlang thuis en de kerk die het draagt vormt een deel van deze cultuur. Juist daarom hebben christenhomo's in de huidige situatie een bijzondere missionaire roeping. God laat hen delen in dat typische kenmerk van een cultuur die van Hem vervreemd raakt. Hij zet hen dichtbij de mensen in wie de ontsporing van de westerse wereld zo duidelijk geïllustreerd wordt. Als christenhomo's juist op die plek hun vervulling in God zoeken, hun plaats innemen in de christelijke gemeente en geen seksuele relaties aangaan, laten zij iets van Gods beweging met onze wereld zien. Uit het hart van de westerse cultuur loopt er een weg terug naar de levende God. Juist voor onze wereld is nog steeds Gods vriendschap.

Zo kan het ook echt werken. Van New York (Redeemer church) tot Amsterdam maakt God vandaag diep in gesecculariseerde westerse milieus christenhomo's tot sprekende tekenen van zijn bewogen evangelie. Daarin zie ik hoe het hebben van een homoseksuele identiteit juist vandaag ook een positieve levensroeping en een gave van God kan worden.

Praktijk

Op basis van dit en het vorige artikel maak ik nog enkele opmerkingen over de kerkelijke praktijk. Juist als in de kerk panelen dreigen te verschuiven rond het aangaan van homoseksuele relaties moeten wij ons daarop niet blind te staren. Alleen maar proberen uit alle macht die ontwikkeling te keren of te beheersen, is dweilen met de kraan open. Alleen nieuwe bijbelse overtuigingskracht met daden en woorden kan

zorgen voor een gezamenlijke richting. En daarbij hoort dat wij homofiele en lesbische gemeenteleden niet meer alleen of vooral zien als mensen met een probleem maar dat wij hun bijzondere levensroeping herkennen en waarderen.

Tegelijk kan de kerk in het licht van de Bijbel homoseksuele relaties nooit legitimeren. Daarmee doel ik op relaties die de kenmerken van het huwelijk vertonen: een exclusief verbond tussen twee partners, gebaseerd op wederzijdse polaire seksuele aantrekking, die hun hele leven delen en waarbinnen seksueel verkeer plaatsvindt. In zijn artikel in het Gereformeerd kerkblad waarnaar ik vorige week verwees, schrijft ds. Messelink iets vergelijkbaars. En ik ben dat met hem eens.

Maar ook met deze duidelijkheid mag de kerk niet volstaan. Zij moet homo's stimuleren tot en helpen bij het ontwikkelen van christelijke vriendschapsrelaties binnen het netwerk van de gemeente. Daarin begon immers de vervulling die het koninkrijk zal brengen. Maar hier luistert het nauw. Juist in dit verband bieden sommigen toch weer ruimte voor min of meer exclusieve vriendschappen tussen twee homo's onderling. Daaraan stellen zij dan de voorwaarde dat daarbinnen geen seksuele gemeenschap mag plaatsvinden. Deze ruimte vinden wij ook in het artikel van ds. Messelink. Ik ben het met hen eens dat de kerk zulke relaties vaak moet dragen. Maar ik geloof niet dat je deze bij voorbaat als mogelijkheid moet aanreiken. Want zo isoleer je de seksuele gemeenschap uit de andere kenmerken van de huwelijksrelatie en lijkt zo'n homofiele vriendschap wat betreft die andere kenmerken toch op de man vrouw relatie. Uit zulke relaties alleen de homoseksuele omgang wegstrepen, veroorzaakt gemakkelijk een onnatuurlijke spanning die niet vol te houden is.

Volgens mij moet je als kerk nooit op zulke relaties inzetten, maar op de andersoortige christelijke vriendschapsrelaties die ik in het voorgaande beschreef. Daarbij ging het niet om partnerrelaties, maar om intense banden tussen mensen die juist *niet* op elkaar verliefd zijn. En in plaats van exclusieve tweerelaties komt een vertakkend netwerk van banden met meerderen. Daarin participeren niet alleen homo's maar ook hetero's, en niet alleen ongehuwden maar ook getrouwen. Binnen zulke vriendschapsrelaties kun je ook samenleven en woon- of leefgemeenschappen vormen. Zelfs gezinnen kunnen daarin (eventueel tijdelijk) participeren of zich minstens openen in de richting van homo's en andere ongehuwden.

Keus tussen kwaden?

Ik besef dat veel hiervan idealistisch lijkt. Maar er zijn in de wereld kerken en christelijke gemeenschappen waar het toch echt zo werkt. Voor een deel is het maar net wat je gewend bent en wat je samen wilt aanleren. Tegelijk

erken ik dat de realiteit ook vaak heel anders is. En voor sommige homo's kan dat leiden tot onoplosbare problemen. Als zij in zo'n situatie kiezen voor een meer exclusieve vriendschapsrelatie en daarin oprecht willen afzien van seksuele omgang, moet de kerk dat dragen. Wel pleit ik ervoor dat zij dan een 'publieke gelofte van onthouding' afleggen. Daarmee vraag je hulp aan God, geef je verantwoording naar buiten en bescherm je elkaar. Soms is het betere nog zo ver weg dat we het mindere niet rigoreus moeten negeren. Als maar duidelijk blijft dat het hier gaat om een - altijd tijdelijke - noodmaatregel.

Maar een verder reikende keus tussen kwaden lijkt mij binnen de kerk op dit punt niet aanvaardbaar. Sommigen vergelijken het met een volgend huwelijk na echtscheiding. Als dat in bepaalde ernstig gebroken situaties niet mag maar toch wordt aangegaan, berust de kerk daarin soms ook als het mindere kwaad. Toch zie ik een doorslaggevend verschil. Bij zo'n vol-

gend huwelijk kan wel de beslissing om te trouwen verkeerd zijn, maar is het gehuwd zijn op zichzelf een structuur die past bij Gods bedoelingen. Maar een volledige homoseksuele relatie strijdt juist als zodanig met Gods wil. Als je daarvoor kiest, kies je dus voor een situatie van permanent zondigen. Daarom zie ik hier een grens aan de mogelijkheden om in gebroken situaties compromissen aan te gaan. Het 'mindere kwaad' rond homoseksuele relatievorming kan volgens mij nooit verder reiken dan berusten in een tijdelijke polair gestempelde vriendschapsrelatie op voorwaarde van een gelofte van onthouding. Daarmee blijf je samen hooghouden dat Gods levensroeping voor homo's eigenlijk verder reikt en ernaar verlangen dat daaraan binnen de kerk meer vorm gegeven kan worden.

A.L.Th. de Bruijne is universitair docent ethiek aan de Theologische Universiteit te Kampen

uit de kerken

Assen-Noord - beroep aangenomen:

L.E. Leeftink te Nijmegen

Buitenpost - beroepen:

R. Prins te Hoofddorp

Samenwerkingsgemeente GKV-NGK te Zaandam in wording

De GKV en de NGK van Zaandam hebben een belangrijke stap gezet op weg naar een samenwerkingsgemeente. Zij hebben besloten vanaf januari 2006 alle diensten gezamenlijk te houden.

Recent (11 mei 2005) gaf de vrijgemaakte gereformeerde classis Alkmaar-Haarlem daarvoor groen licht. Beide gemeenten geven aan ingenomen te zijn met de toestemming. Het is voor hen een belangrijke stap in het proces naar eenwording, dat al meerdere jaren loopt.

KERNREDACTIE:

Drs. G.J. van Middelkoop,
Prof. Dr B. Kamphuis

OVERIGE REDACTIELEDEN:

Dr. E.A. de Boer, Drs A.L. Th. de Bruijne,
Drs. I.D. Haarsma, Prof. Dr. G. Kwakkel,
Drs. B. Luiten, Drs K. de Vries, J. Westert.

MEDEWERKERS:

J.J.D. Baas, Drs E. Brink, J.M. de Jong,
Drs. A.S. van der Lugt, Dr J. Smelik,
Drs. H. Veldman

BLADMANAGEMENT:

Mevrouw M.T. Kremer
Scholma Druk bv, Postbus 7
9780 AA Bedum, tel. 050 3653552

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
E-mail: reformatie@scholma.nl, ingeval per
post via bovengenoemde postbus.

Uitgever: Print Media.bv, Bedum
Technische realisatie:
Scholma Druk bv, Bedum

ADMINISTRATIE EN

ADVERTENTIES:

Scholma Druk, postbus 7,
9780 AA Bedum.
Telefoon: 050 - 3013636.
Fax: 050 - 3012732
(o.v.v. Reformatie).
E-mail: reformatie@scholma.nl
Aanlevering advertenties in overleg.
ING Bank: 66.30.92.620

ABONNEMENTSPRIJZEN:

€ 49,50 per jaar
studenten € 19,50;
buitenland € 109,00
- abonnementsjaar loopt van
1 januari t/m 31 december

- opzegging van het abonnement dient 1 maand voor aanvang van het nieuwe abonnementsjaar schriftelijk of per e-mail te geschieden (voor 1 december)

Losse nummers € 1,50 (incl. Porto).

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en slechtzienden. Tel. (0341) 565477.

ADVERTENTIES:

Prijs: € 0,45 per mm.
Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

De zeven ogen

De heilige Geest in Openbaring (4)

‘Het lam... had zeven horens en zeven ogen’ (Openb. 5:6)

E.A. de Boer ■

Als het lam niet gekomen was, zou de boekrol van het leven voor eeuwig gesloten zijn gebleven. Na het visioen van Gods troon in Openbaring 4 onthult hoofdstuk 5 dat er voor de troon een lam blijkt te staan. ‘Het zag eruit alsof het geslacht was’, klein en meelijwekkend. Zoals Jeremia eens zei: ‘ik was zo argeloos als een lam dat naar de slachtbank wordt geleid’ (Jer. 11:19). Maar dit lam blijkt verre van argeloos. Want Hij draagt de naam ‘de leeuw uit de stam Juda’. Het lam blijkt machtig als een leeuw. Hij is in staat de rol, ondanks de zevenvoudige verzegeling, te openen.

Nee, het ziet er niet uit als een leeuw. Maar, passend bij een volgroeid lam, draagt het horens. Niet twee kleine stompjes, maar ‘het had zeven horens’. We weten genoeg over vertel-getallen om te beseffen: het beeld overstijgt onze voorstelling. Het zevental hoorns beeldt uit hoe machtig Jezus Christus geworden is. Hij heeft geweldige stootkracht. Dat mogen de zeven gemeenten, de stoottroepen van het lam op aarde weten. Geen tegenstand kan tegen Hem op.

Het lam heeft bovendien ‘zeven ogen’. Hij is, zeg maar, een en al oog. Opnieuw mag de oude apostel het beeld verklaren: ‘dat zijn de zeven geesten van God, die over de hele wereld zijn uitgestuurd’. Behalve dat het lam oppermachtig is, blijkt Hij ook alles ziend. Dat doet denken aan de edelsteen die voor Jezus’ naamgenoot, de hogepriester Jozua werd neergelegd. Het is een steen met zeven ogen of geslepen facetten (Zach. 3:9). Als Gods licht erop valt weerkaatst het alles in z’n omgeving. Vervolgens mocht de profeet Zacharia een gouden kandelaar zien, als in de tempel met zeven lampen. Die werden gevoed door de Geest, de machtige Geest die mensen zalft. En toen stond er: ‘Deze zeven (lampen) zijn de ogen van de HEER, die over de hele aarde rondgaan’ (4:10).

Deze woorden worden nu door de Geest aangehaald in het visioen van het lam. Jezus Christus is een en al oog voor wat er na zijn troonsbestijging op aarde gebeurt. Hij ziet alles,

iedereen, overal. We kennen de blik in zijn ogen uit de portretten die de evangeliën tekenen. Kent u de zeven ogen van het lam?

- Vriendelijk voor wie naar zijn hulp vraagt.
- Vol liefde voor wie naar Hem luistert.
- Vergevingsgezind voor wie zijn schuld belijdt.
- Verdrietig als Hij verdriet ziet.
- Vurig als hij waarschuwt.
- Vertoord als hij op ongeloof stuit.
- Vol aanbidding als Hij zijn Vader aanspreekt.

De Openbaring onthult: zijn ogen zijn nú de zeven geesten van God. Christus ziet zeg maar door de ogen van de Geest. Hij kijkt rond in de gemeenten waar Hij tussen wandelt. Hij ziet in het hart waar zijn Geest gaat wonen. Ziet Hij vriendelijkheid als vrucht van de Geest? Ziet Hij verdriet dat gedeeld wordt? Ziet Hij aanbidding op de aangezichten? Ziet Hij vergeving in uw blik? Hij wil door zijn Geest een overvloed van gaven geven - zevenvoudig. Maar Hij wil die vrucht dan ook zien bloeien! Tot zeven keer toe eindigt Jezus Christus zijn brieven aan de gemeenten met de aansporing: ‘Wie oren heeft, moet horen wat de Geest tegen de gemeenten zegt’. Wat collectief aan elke gemeente gezegd is, moet door ieder persoonlijk gehoord worden. Het is alsof het lam met de zeven horens ons allemaal - zeven maal - een duwtje geeft. Om te horen naar de voorlezing van de Openbaring. Om het lam te volgen waar Hij ook heengaat.

Dr. E.A. de Boer is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zeist

Kerk, ik houd van je

wandelen met God

Hoe praat je over de kerk?

Waarschijnlijk net zoals je over haar denkt.

Maar hoe denk je dan?

B. Luiten ■

Een opmerkelijke brief

Er is een brief bewaard gebleven, geschreven aan een plaatselijke kerk, die begint met: 'ik heb je werkelijk lief'.

Waarna vervolgd wordt: 'en ik ben de enige niet, iedereen die de waarheid kent houdt van je'.

Een mooi begin, of niet?

Maar vanwaar die stelligheid? Dat iemand zo voor zichzelf spreekt, dat kan. Maar hoe kan hij schrijven namens iedereen?

Het antwoord staat er bij: wie de waarheid heeft leren kennen, ziet wie en wat de kerk is. Anders gezegd: als je haar hebt leren bekijken door de ogen van God, dan zie je wie zij *werkelijk* (in waarheid) is. Zij is de keus van de Zoon, zijn bruid die tot Hem nadert.

Dat stond ook in die brief: 'je bent de uitverkoren vrouw'. Een beetje deftig misschien, maar toch niet mis te verstaan. Zoals een jongeman zijn vrouw kiest uit vele anderen, omdat hij de liefde volgt van zijn hart.

'Jij bent het!'

'Waarom ik?'

'Omdat ik van je houd!'

Liefde gevraagd

De bewuste brief is geschreven door Johannes. Een kort briefje, want veel nieuws had hij niet te melden, staat er in. En bovendien zou hij binnenkort op bezoek komen. Maar toch moest hij dit even kwijt.

't Zal toen wel net zo zijn geweest als nu. Dat iedereen wat roept over de kerk, mooi en lelijk. Zoiets weten we ook wel uit andere brieven uit die tijd. Leergeschillen zijn niet te ontwijken, altijd zal het evangelie in de vuurlinie liggen. Dat kan moeilijk zijn en zwaar, al hoeft een gemeente daaraan niet kapot te gaan. Integendeel, er zijn bewijzen in overvloed van grote bloei in tijd van vervolging en strijd.

Maar er kan ook wat anders aan de hand zijn: een voortdurend negatieve benadering, een onderhuidse afstandelijkheid, een mentaliteit

waarin ieder zichzelf en zijn eigen gewoonte en verlangens het belangrijkste vindt. Dan krijg je een kijk op de kerk waarin eerst en vooral naar de mensen wordt gekeken, vervolgens haar gebreken worden uitvergroot en anderen daar de schuld van krijgen.

In zo'n tijd moest Johannes even iets schrijven aan 'de uitverkoren vrouw'. Een kort briefje, als was het vooral om die aanhef begonnen. Weinig nieuws, maar toch juist zo door God zelf aan de Bijbel toegevoegd.

'Iedereen die weet wie je bent, heeft je lief'. Dat kan niet anders.

Wie je niet liefheeft, staat buiten de waarheid, de waarheid die Jezus is.

Leren schrijven

Ik denk stellig dat hierin onderwijs mee komt over: hoe schrijf ik een brief aan mijn kerk, aan mijn kerkenraad?

Het komt vaak voor dat brieven meteen van wal steken, allerlei voorstellen doen, kwesties aan de orde stellen, kritiek leveren, enz. We zijn het eigenlijk wel een beetje gewend zo, we kijken daar niet van op. Maar juist als er wat noten gekraakt worden, kan zo'n schrijven daarin heel eenzijdig zijn. Te eenzijdig. Al schrijvende verdwijnt dan uit beeld over wie het gaat. En dat zou zo niet moeten zijn.

Niet alleen 2 Johannes leert ons de goede toon te zetten. Ook Paulus levert ons het ene voorbeeld na het andere van 'hoe schrijf ik een brief aan de bruid van Christus'? Neem zijn re brief aan de Korinthiërs, waarin fors vermaand gaat worden over partijschappen, ontucht, liefde-loosheid, enz. Die brief begint met: 'Ik dank mijn God altijd voor u, omdat Hij u in Christus Jezus zijn genade heeft geschonken. Door Hem bent u in elk opzicht rijk geworden. Alles wat u zegt en al uw kennis bewijst dat het getuigenis over Christus bij u verankerd is. Enz.'

Kijk, daar wordt een brief toch anders van. Niet alleen wordt op deze manier het goede niveau gehaald, ook wordt de dankbaarheid niet verge-

ten bij alles wat nog aan de kerk ontbreekt. Kunnen we elkaar niet vragen om op deze manier onze brieven aan de kerk of aan een classis of synode te beginnen? Juist ook die brieven die kritisch zijn of bol staan van bezwaren? Kritiek moet mogen, kan soms heel nuttig en opbouwend zijn. Maar is dat het enige wat je te zeggen hebt? Brieven kunnen zo eenzijdig zijn, en ook wel grof, beledigend, gespeeld op de persoon en noem maar op. Soms druipet het zuur er van af. Er zijn schrijvers die dat van zichzelf niet eens meer in de gaten hebben. Het kan ons allemaal helpen bij het schrijven van welk soort brief dan ook, als je eerst even benoemt dat je ziet wie je voor je hebt. *De uitverkoren bruid!* Die stralen zal, die nu al in alles Jezus toebehoort en alles met Hem deelt. Zo'n begin is niet alleen mooi maar ook functioneel, het bepaalt hoe je je woorden gaat kiezen.

Leren kijken

Het kan ook zijn, dat je sommige brieven dan helemaal niet meer schrijft. Omdat je anders hebt leren kijken. Ik ken mensen die erg moesten wennen aan af en toe wat andere muziek in de eredienst. Niet alleen orgel of piano, maar ook gitaar, keyboard en drum. Kan dat wel, mag dat wel? En dat dan die jongelui op het podium staan, en ook wel zingen in een microfoon? De bezwaren waren er zomaar. Te begrijpen, als je alleen kijkt vanuit je eigen gewoonte.

Maar dat kan veranderen als je de bruid van Jezus ziet, *ook in die jongeren*. Dan hoor je ineens dat ze staan te zingen van Hem. En het valt je op hoe ze dat doen vanuit hun hart. Het gaat niet om die gitaar, wat zou je daarop aan te merken hebben. God zij dank dat er een nieuwe generatie is die zingt, liederen van aanbidding en lofprijzing! En niet alleen in de eredienst, maar ook door de week bij de voorbereiding. En op andere momenten als er iets te doen valt. Als iemand met die dankzegging zijn brief zou beginnen, zou wellicht de rest niet meer geschreven worden. Of dan toch in ieder geval zo, dat niemand wordt gekwetst.

Leren oordelen

Nog een stap terug: je zou jezelf (en anderen) een hoop irritatie kunnen besparen. Doordat je leert denken vanuit de waarheid en niet vanuit jezelf. Zo schrijft Johannes dat immers: 'ieder die de waarheid leert kennen, heeft je lief'. Dat gaat dieper en verder dan het schrijven van de goede brieven, het zegt iets over je hart en over al die oordelen daarin.

Het is opvallend hoe snel een mens komt tot een oordeel en hoe vaak dat gebeurt. Bij alles wat zich voordoet in de kerk of in de eredienst zijn er meteen mensen die daar iets van 'vinden': stom, verkeerd, saai, overdreven, mis-

plaatst, te lang, te kort, niks voor mij. Of net andersom: gaaf, mooi, leuk, verrassend, vaker doen, moet kunnen, enz.

Als ik dat merk wil ik zeggen: *mensen, oordeel nou eens even niet!* Want wie oordeelt is niet meer onbevangen, die staat er meteen boven, die drukt het meteen in een vakje. Doodzonde. Want er gebeurt in de kerk zoveel moois dat gewoon eerst eens even bekeken wil worden. Dat je tot verbazing en bewondering wil brengen. Maar dat krijgt op die manier veel te weinig ruimte. Erger nog: er zijn er die vanwege het te vrezen oordeel niets meer doen of durven. Is dat niet vreselijk?

Volgens mij kan het heel bevrijdend zijn als je leert denken vanuit de waarheid. Dan heb je meteen door of iets van God komt of niet, dat herken je. En als je dat herkent, kun je er ontspannen mee omgaan. Dan hoeft alles niet te zijn of te gaan zoals je had gedacht. Dan mag het er gewoon zijn zoals God het geeft.

Leren geloven

Ten diepste zit het dus vast op geloven. Dat je verder kijkt dan je met de ogen kunt zien. Dat je beseft dat God groter is dan je denkt. En dat Jezus zijn bruid kan tooien met sieraden die je zelf niet kunt bedenken. Dat je in vertrouwen ruimte laat voor dergelijke verrassingen. Als je weet en gelooft wie je voor je hebt, leer je vanzelf af om alles onder controle te willen hebben.

Gods wijsheid is veelkleurig, schrijft Paulus aan de bruid te Efeze (3:10). En dat laat Hij *door jullie* aan iedereen zien. Hoe veelkleurig zal die bruid dan wel niet zijn? En hoe verrassend, keer op keer? Dat is niet te verzinnen, niet te bevatten en nog minder allemaal te onderwerpen aan je eigen smaak en voorkeur. Nee, de bruid is om lief te hebben. Om Jezus in haar te zien. Dan deel je in haar vreugde, haar dankbaarheid en spontane overgave.

Ds. B. Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwolle-Centrum

Schuld en schaamte

voetnoten

B. Kamphuis ■

Ouweneel

In het *Nederlands Dagblad* van 3 juni 2005 vraagt Evert Jan Ouweneel, filosoof en docent in het Hoger Onderwijs, zich af waarnaar de meeste aandacht uitgaat in het evangelie: naar de schuld of naar de schaamte. Zijn antwoord op die vraag is duidelijk: “Ten diepste is de tragedie van de menselijke val niet een verhaal over schuld en boete, maar over schaamte en verweesdheid. En ten diepste is het evangelie van het menselijk herstel niet een verhaal over schuld en vergeving, maar over schaamte en eerherstel”. Volgens hem is dat van belang voor de verkondiging van het evangelie. Weinig westerlingen maken zich nog druk over schuld, maar des te meer worden geplaagd door gevoelens van minderwaardigheid. Juist daarop geeft het evangelie volgens hem antwoord. Heeft Ouweneel gelijk? Dan zou Luther ongelijk gehad hebben. Luther zag de kern van het evangelie in de rechtvaardiging als vrijspraak van schuld. Moeten we inderdaad onze aandacht verleggen van schuld naar schaamte, van Luther naar Ouweneel?

Adam

Ouweneel beroept zich op de reactie van Adam als God hem na de zondeval roept. Adam zegt dan: ‘Ik hoorde u in de tuin en werd bang omdat ik naakt ben; daarom verborg ik me’ (Gen. 3,10). Adam blijkt zich niet te bekommeren om de dood, waarvoor God hem had gewaarschuwd. Schaamte blijkt zijn grootste probleem. Hij voelt zich minderwaardig. Ongetwijfeld heeft Ouweneel daar een punt. De vraag is alleen, of Adam terecht schaamte als zijn grootste probleem ziet. Ik denk van niet. In Genesis 3 zie je juist dat de mens de schuld-vraag wegschuift, maar dat God daar niet mee akkoord gaat. God antwoordt: ‘Wie heeft je verteld dat je naakt bent? Heb je soms gegeten van de boom, waarvan ik je verboden had te eten?’ (Gen. 3,11). God verlegt de focus van Adams schaamte naar Adams schuld. Daarna schuift Adam de schuld af op zijn vrouw, en zij weer op de slang. Maar Gods oordeel treft hen toch. Mijn conclusie is: in deze geschiedenis leren we juist dat schuld ons grote probleem is, niet schaamte.

De verloren zoon

Een tweede schriftgedeelte waarop Ouweneel zich beroept, is de gelijkenis van de verloren zoon. Als die terugkomt bij zijn vader, belijdt hij zijn schuld en zijn schaamte. Eerst zijn schuld: ‘Ik heb mij misdragen tegenover de hemel en tegenover u’. Daarna zijn schaamte: ‘Ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden’. Maar de vader heeft geen interesse voor het schuldverhaal. Hij pakt alleen de minderwaardigheid aan: ‘Haal vlug het mooiste gewaad en trek het hem aan, doe hem een ring aan zijn vinger en geef hem sandalen’ (Luc. 15,21-22). Nu is de gelijkenis van de verloren zoon een van de drie gelijkenissen van het verlorene: het verloren schaap, de verloren drachme, de verloren zoon. Jezus vertelt deze gelijkenissen omdat de Farizeeën en schriftgeleerden protesteren tegen Jezus’ omgang met tollenaars en zondaars (Luk. 15, 1-2). Zulke mensen waren te minderwaardig om aandacht aan te besteden. Dus er is een specifieke reden waarom juist dan het eerherstel van de verloren zoon alle aandacht krijgt. Maar als je daaruit concludeert dat het evangelie niet zozeer over schuld als wel over schaamte gaat, dan zou je uit de gelijkenis over de koning die zijn knecht een grote schuld vergeeft (Mat. 18,23-35) weer de omgekeerde conclusie moeten trekken. Kortom, ook dit schriftberoep overtuigt niet.

David

In Ps. 32 tekent David zijn worsteling met onbeladen schuld: “Zolang ik zweeg, teerden mijn boten weg” (vers 3). Maar als hij zijn schuld belijdt, komt het wonder van vergeving (vers 5). Daarom is dat de inzet van de psalm: “Gelukkig de mens van wie de ontrouw wordt vergeven (vers 1). Paulus sluit hierbij aan in Rom. 4,6: “Zo prijst ook David de mens gelukkig die door God rechtvaardig wordt verklaard zonder dat hij enige verdienste heeft”. En deze rechtvaardiging is voor hem de kern van het evangelie (Rom. 1,17). In het wegnemen van de schuld, wordt inderdaad ook onze schande weggenomen. Antwoord 59 van de Heidelbergse Catechismus: *Ik ben in Christus voor God rechtvaardig* (ik ontvang vergeving) *en een erfgenaam van het eeuwige leven* (mijn eer is hersteld). Bij deze orde moesten we het toch maar houden.

Prof. Dr. B. Kamphuis is hoogleraar dogmatiek aan de Theologische Universiteit te Kampen

De schepping in zes dagen of...?

Er is al veel eeuwen gediscussieerd over de 6 dagen waarover Genesis spreekt. Steeds zijn er mensen geweest, die met hun theorieën kwamen op dat punt. En meestal bleef er van die 6 *dagen* niet veel over. De evolutietheorie ontkent zelfs de schepping van hemel en aarde en verklaart alles vanuit de zogenaamde oerknal, die de oorzaak zou zijn van het begin van deze wereld.

R. Timmerman ■

Ook vandaag wordt er over die zes dagen gesproken. Met nog weer een andere theorie. Maar het komt allemaal op hetzelfde neer: Die zes *dagen* van Genesis 1 moeten we maar vergeten. Wat het ook geweest mag zijn, geen zes dagen.

Nu begrijp ik het allemaal niet zo goed, moet ik zeggen. Ik heb altijd gedacht: Dagen zijn dagen. En daar heb ik vree mee gehad.

Maar ben ik dan toch zo ver mis geweest? Heb ik dat gedacht in mijn naïviteit? En moet ik mijn gedachten bijstellen?

Voorlopig ben ik dat niet plan, moet ik u zeggen. En ik zal u ook zeggen waarom niet.

In de eerste plaats hierom: Als in Genesis 1 gesproken wordt over 'dagen' en als verderop in de bijbel ook gesproken wordt over dagen, dan mag ik toch aannemen, dat het over dezelfde dagen gaat?

Anders moeten we ook maar een noodgreep doen naar de situatie bij Jozua: Zon, sta stil te Gibeon en jij, maan, in het dal van Ajjalon. Of wordt hierop ook al het één en ander in mindering gebracht om het wonder van God wat bij te schaven?

Maar daar komt nog wat bij. Er is niemand bij de schepping van de wereld geweest. Toen de wereld klaar was, was er pas de mens. Dat wil zeggen, dat wij op geen enkele andere wijze openbaring hebben kunnen ontvangen over die zes dagen dan rechtstreeks uit de hand van God. Toen Mozes het ontstaan van de wereld ging beschrijven, moet hij het gehoord hebben van mensen die het hebben overgeleverd. En deze mensen moeten het uiteindelijk van God zelf vernomen hebben. Mozes heeft het dus zeker niet 'uit zijn duim' gezogen, maar het is hem bekend gemaakt.

Langs welke weg God dit bekend gemaakt heeft, weten we niet. Maar dat de kennis van die scheppingsweek alleen door openbaring heeft kunnen plaatsvinden, mag duidelijk zijn.

En daar zit dan voor mij nog een belangrijker motief om bij 'dagen' aan gewone dagen te denken. Als God aan de mens, die leeft bij gewone dagen, openbaart dat Hij de wereld in zes *dagen* heeft geschapen, dan zou God het de mensen wel heel erg moeilijk gemaakt hebben Hem op zijn woord te geloven, als het geen dagen zijn geweest, die wij uit ervaring kennen. Nu wij alleen door openbaring van Boven kennis hebben van het scheppingswerk

van God in zes dagen, nu zullen wij die scheppingsweek ook zo hebben te aanvaarden, als God die aan mensen bekend heeft gemaakt in voor hen begrijpbare taal.

Dan weet ik wel wat er gezegd wordt: In het begin waren er nog geen lichtdragers, zon, maan en sterren. Dus, hoe kun je dan van dagen spreken. Want dagen worden toch door deze lichtdragers bepaald?!

Ja, dat is waar, in *onze* wereld. Maar zou God niet in staat zijn een dag te creëren zonder deze lichtdragers? Hij, die de Schepper is van hemel en aarde, zou dat voor Hem te groot zijn? De vraag stellen is haar beantwoorden.

Trouwens, zondag moest ik de wet voorlezen. En toen frappeerde het mij opnieuw, dat in het vierde gebod gezegd wordt, dat God in zes dagen de wereld heeft geschapen en op de zevende dag heeft gerust. Vanwege dit gebod hebben de Joden altijd zes dagen hun werk gedaan en de zevende dag gerust. Maar als de dagen van Genesis 1 nou eens geen dagen waren geweest, hoe hadden de Joden dan ooit kunnen weten wat God bedoelde? Trouwens, is het niet erg wonderlijk dat er in Genesis 1 niet van gewone dagen zou worden gesproken en dat in Exodus 20 met verwijzing naar die begintijd wel van dagen gesproken zou worden? Het wil er bij echt niet in.

Wat voor reden is er toch om hier uit te gaan van allerlei hypothesen? Het zou voor Mozes en voor veel anderen (ook voor ons) erg moeilijk worden als we op deze manier de bijbel moesten gaan lezen. Tenzij de bijbel zelf duidelijk aanleiding geeft om achter een bepaalde tijdsaanduiding iets anders te lezen dan onze tijd, moeten we de bijbel maar heel gewoon nemen en lezen, zoals deze zichzelf aan ons geeft. Want de kerk leeft niet bij hypothesen, maar bij het Woord van God, dat geen geheimtaal is, maar openbaring van Hem die zijn grootheid wil laten zien, ook in de schepping.

Daarom blijf ik, tegen alle andere meningen in, geloven dat God de wereld schiep in zes dagen. En dat dit ook echt *dagen* zijn geweest.

Ds. R. Timmerman is emeritus-predikant te Assen-Noord en woont in Hoogland

Gereformeerd onderwijs: waar staat het voor?

Het lijkt soms wel of wij met de hele kerkgemeenschap door een soort puberteitsfase gaan. Voor kinderen in die leeftijdsfase staat hun hele wereld op losse schroeven. Ze zijn druk bezig met een soort heroriëntatie van zichzelf in die wereld. Ze willen zich zelf de dingen eigen maken, en niet ergens een mening over hebben, die niet de hunne is. Op die manier zijn ze bezig zich een eigen plek te verwerven. Het is gebleken dat het voor hen in veel gevallen de juiste manier is. Soms maken ze heel andere keuzes dan hun ouders, maar in veel gevallen kiezen ze na verloop van tijd de weg die al jarenlang betrouwbaar is gebleken.

J.J.D. Baas ■

Als kerkgemeenschap lijken we op een vergelijkbare manier bezig te zijn. Op vele fronten stellen we onszelf de vraag: Waarom doen we het eigenlijk zo? We proberen achter veel zaken de zingeving te ontdekken. We doen dingen in elk geval niet meer, omdat het altijd zo geweest is. Men moet de zin van een bepaalde keuze begrijpen. Dat is op zichzelf positief. Het is een teken dat de kerk leeft en niet ingedut is. Zo worden de laatste jaren ook veel vragen gesteld rond de identiteit en het bestaansrecht van het gereformeerde onderwijs. Er wordt om duidelijkheid wat betreft achtergrond en bedoeling gevraagd. Al meer dan een halve eeuw zijn er (vrijgemaakt) gereformeerde scholen. Vol overtuiging zijn ze opgericht. Er werden enorme afstanden afgelegd om die scholen te bereiken. Reiskosten werden in grote solidariteit door alle ouders opgebracht om de lasten vervolgens samen te delen. Er was warme liefde en diepe dankbaarheid voor de mogelijkheden van deze onderwijsrichting. En hoe is dat nu? Er is sprake van een afgenomen belangstelling voor deze richting in het onderwijs. Je kind naar een gereformeerde school laten gaan, is geen vanzelfsprekendheid meer. Zeker niet als die school wat verder weg ligt. En van het solidariteitsprincipe is al helemaal weinig over. Als je in dezelfde plaats woont als waar de school staat, zou je dan nog meebetalen aan het vervoer van kinderen uit verafgelegen gebieden? "Mij niet gezien, moeten die anderen ook maar hier komen wonen".

Spijt?

Wat is er van die liefde overgebleven? Het lijkt soms of we spijt gekregen hebben van onze daden uit het verleden. Zijn onze scholen niet al te particulier? Waren de keuzes van onze ouders in het verleden, om die scholen op te richten, niet al te reactionair. Plaatsten we onze kinderen daardoor niet te veel in het isole-

ment? Moest dat wel, zo'n strenge band tussen kerk en school? Hadden onze ouders er wel een goed zicht op toen ze besloten de eigen scholen op te richten?

Dit zijn vragen die publiek aan de orde moeten komen. Deze vragen moet je juist eerst met elkaar bespreken, voor je verdere stappen gaat ondernemen.

Onlangs werd er gesteld dat doop en verbond woorden zijn die uit de mode zijn, of geen invulling meer hebben. En dat ze hoognodig

doop en verbond zijn woorden die uit de mode zouden zijn

eens moeten worden vervangen. Gaan we dan niet te snel met de tijd mee? Doen we daarmee geen onrecht aan het verleden? Moeten we niet eerst publiek tegen elkaar zeggen waarom deze begrippen 'doop en verbond' het niet meer zouden doen. En is dan de eerste optie maar dat we er mee moeten gaan afrekenen? Moeten we dan niet eerst die begrippen juist weer oppoetsen? En bijvoorbeeld de woorden die men ervoor in de plaats wil zetten daarmee verbinden? Verbond buiten beeld is een verarming voor het gereformeerd onderwijs. Als we dit begrip inruilen voor woorden als 'de geur van Christus', dan is de vraag hoe lang je school nog bestaansrecht heeft. Dit kan immers elke positief-christelijke school als basis kiezen. Door de begrippen verbond en 'de geur van Christus' met elkaar te verbinden, kom je weer binnen de sfeer van de eigenheid van de gereformeerde school. En als verbond in deze dagen tot een holle klank is geworden is er iets grondig mis in ons kerkelijk leven. En zullen we daar eerst aandacht aan moeten geven.

En als we vinden dat onze scholen te particulier vrijgemaakt zijn, dan moeten we dat eerst hardop tegen elkaar zeggen. We zullen moeten

belijden (als dat terecht zou zijn) dat we in het verleden gezondigd hebben door zulke particuliere scholen te stichten, waarop alleen maar vrijgemaakte kinderen toegelaten werden. Dat is eerlijk ten opzichte van het verleden en biedt ruimte voor een andere koers. En als we deze uitspraken niet kunnen doen, moeten we ons afvragen of we wel bezig zijn de juiste wegen in te slaan.

Wat maakt een school gereformeerd? Hoe duidelijk is een school gereformeerd? Wat onderscheidt de school dan van de andere - met name christelijke - scholen? Het is goed je die vragen dagelijks te stellen als je betrokken bent bij het gereformeerd onderwijs. Maar laten we bij die vragen niet vergeten dat onze ouders met heel

onze ouders richtten de gereformeerde school op vanwege hun visie op het verbond

hun hart vanwege hun visie op het verbond de gereformeerde school hebben opgericht. Voor het aangezicht van God hebben ze dat gedaan en de moeilijke weg gekozen, niet uit eigen belang. En die keuze stond ook niet haaks op de 'geur van Christus' in de school, integendeel. Die lag juist in het verlengde daarvan. Of het gereformeerd onderwijs dat altijd goed heeft gezien en zo ingevuld is een reële vraag. Vragen naar de beschrijving van je identiteit zijn niet altijd even makkelijk te beantwoorden. Ze vragen voortdurende activiteit van je. De verantwoordelijken binnen de school kunnen nooit rustig achteroverleunen en zeggen: het is voor elkaar.

Bloemendaal

Enkele weken geleden ontvingen we het bericht dat de vestiging 'Bloemendaal' van de gereformeerde scholengemeenschap Guido de Bres de poorten moet gaan sluiten. Gebrek aan leerlingen is de oorzaak die genoemd wordt. Is er ook sprake van een gebrek aan mogelijke leerlingen? Dat wil zeggen leerlingen die wel hadden kunnen komen, maar die naar een school met een andere signatuur gaan? Waar vroeger de keuze simpelweg voor gereformeerd onderwijs werd gemaakt, daar maken de ouders nu andere afwegingen. Bijkomstige vraag is tegenwoordig: is het een keuze van de ouders, of mocht het kind de beslissing nemen...

Waarom zou men in de regio Bloemendaal niet meer kiezen voor het gereformeerde onderwijs? Laten we er vooralsnog even van uitgaan dat de ouder het bij de keuze voor de school het nog voor het zeggen heeft gehad. Aan de keuze van de ouder voor niet-gereformeerd onderwijs kunnen de volgende voor de hand liggende redeneringen ten grondslag liggen:

- a. Er wordt een niet-gereformeerde school gekozen, omdat die minder ver weg ligt en daardoor minder kosten met zich meebrengt. Gewoon een praktische keuze.

- b. De gereformeerde school heeft te weinig uitstraling en onderscheidt zich nauwelijks van andere scholen. Het is hetzelfde, alleen met een beetje 'een grefosausje' over sommige onderdelen. Wat is in dat geval voor mijn kind de meerwaarde van het gereformeerde onderwijs?

Als buitenstaander is over beide aspecten geen oordeel te geven. Maar de ingrijpende beslissing van de schoolleiding van Guido de Bres om de vestiging te sluiten, zal hopelijk wel tot nader onderzoek leiden (of al geleid hebben) naar de oorzaken, waarbij ook de hand in de eigen boezem gaat.

Duidelijkheid gevraagd

In een periode waarin gereformeerde mensen kritischer lijken te zijn dan ooit, vraagt het van het gereformeerde onderwijs des te duidelijker de eigen identiteit uit te stralen. Het lijkt soms wel of we in de heroriëntatie zijn blijven steken. Zo langzamerhand mag de tijd van bezinning wel voorbij zijn. Je kunt je niet blijven bezinnen. Het is nu de tijd voor duidelijke uitspraken. Er wordt om helderheid gevraagd. Waarin komt die identiteit nu in naar voren? Punt een is dat je het aan je -gereformeerde- stand verplicht bent om te streven naar kwalitatief het beste onderwijs dat er is. Daarnaast zal er o.a. goede aandacht moeten zijn voor de sfeer in de school, de professionaliteit van de lesgevendenden, hun charisma. Tijdens de bezinning op het totale schoolbeleid zal bij de gereformeerde school steeds de vraag centraal moeten staan: Hoe zijn we hierin kenmerkend als gereformeerde school? De vraag stellen is de ene kant, de andere kant is dat er ook duidelijke antwoorden vanuit de school moeten komen.

Gereformeerd zijn raakt je hele leven. Niet alleen je leven rond kerk, bijbellezingen en geloofsleer, maar alle aspecten daarvan. Dat geldt ook voor de gereformeerde school. Gereformeerd zijn is bepalend voor *alle* keuzes die gemaakt worden. Hoe intensief is de school hiermee bezig?

Het lijkt gewenst daar speciaal iemand voor aan te stellen per school: een zogenaamde identiteitscoördinator. Die persoon houdt dat aspect voor de hele school voortdurend in de gaten. Van bestuursbesluit tot afspraken met de leerlingenvereniging.

De belangrijkste motivatie daarvoor is duidelijkheid naar alle geledingen. Door een duidelijke gereformeerde uitstraling te hebben in het totale school-zijn, heb je als school recht van spreken en recht van bestaan.

Elkaar er op aanspreken

Dan zijn ouders er ook op aan te spreken, als ze hun kinderen niet naar die school sturen. Trouwens, zouden ouderlingen dat ook nog doen op de huisbezoeken, vragen naar de schoolkeuze van de ouders? Ze zijn het volgens

artikel 57 van de kerkenordening wel verplicht. En niet alleen zij. Ook de overige gemeenteleden, die als getuigen bij de doop aanwezig waren, hebben gehoord dat de ouders beloofd hebben: wij zullen ons kind onderwijzen en doen onderwijzen naar de leer van de kerk (doopsformulier). Wat doe je als je merkt dat ouders daar geen gevolg aan lijken te geven? Is de waarde van het gereformeerd onderwijs niet een mooi thema voor de wijkavond, de bijbelkring, de prediking?

Het gereformeerd onderwijs heeft bovendien veel gebedssteun nodig. Zeker in deze tijd. Bij een aantal gereformeerde scholen zijn gebedskringen betrokken, die regelmatig bij elkaar komen om voor de school in al haar aspecten te bidden. Een initiatief dat van ouders is uitgegaan. Iets voor alle ouders en andere betrokkenen van de gereformeerde scholen om rond de school van je kind een gebedskring te organiseren?

Nadeel ruimer toelatingsbeleid

Een totaal ander gevaar dat de gereformeerde scholen bedreigt, is de toegenomen openheid. Hoewel er veel begrip voor op te brengen is dat je als school de deuren openzet voor christgelovigen uit andere kerkelijke denominaties, het heeft ook zijn nadelen.

Je probeert het als school zo goed mogelijk af te baken: ouders van kinderen uit andere kerkgenootschappen kunnen geen lid worden van de schoolvereniging.

Maar ze hebben vervolgens wel alle rechten van andere ouders. Ze hebben bijvoorbeeld recht op een plaats in de medezeggenschapsraad. Zo kunnen ze invloed uitoefenen op het schoolbeleid.

Nu is angst een slechte raadgever, maar je moet toch bedenken dat dit soort situaties denkbaar zijn. Tot hoever ga je dan met toelating?

In een groep kan, verhoudingsgewijs, het aantal leerlingen uit andere kerkelijke denominaties zo groot worden dat je er als leerkracht teveel rekening mee moet gaan houden. Het kan zover gaan dat daardoor het eigen karakter van de gereformeerde school vertroebelt. Het kan ook voorkomen dat er zoveel kinderen uit andere kerkgenootschappen bij je op school komen dat de band met de gereformeerde kerk steeds vager wordt. En dan gooi je het kind in feite met het badwater weg.

School en kerk

Het mooie van de gereformeerde school was juist de bijzondere band tussen kerk en school. Als je daar als school niet zoveel mee had, heb je een stukje van je bedoeling gemist. Want je wortels zitten immers in die kerk. Een gereformeerde school kan juist prachtig samen met de kerk allerlei zaken oppakken. Er wordt tegenwoordig zo veel gepraat over het betrekken van de kinderen bij de kerk. En we

doen alle mogelijke moeite om diverse mooie plannen te realiseren (zie bijvoorbeeld Ref. jrg. 80 no. 33 en 34). Maar als je daarbij de gereformeerde basisschool, die in je kerkelijke gebied ligt, passeert, kun je spreken van een gemiste kans.

Je kunt juist samen met de gereformeerde basisschool in je stad, streek of dorp hele diensten voorbereiden. De predikant in de school, de kinderen in de kerk.

De school die meeleeft met de kerk, bijvoorbeeld door kaarten te sturen aan gemeenteleden die mooie of zorgwekkende dingen beleven.

De dominee die op school aan de kinderen vertelt wat hij doet als dienstknecht van God. De ouderling of diaken die op school vertelt wat zijn werk in de gemeente is.

De leerkrachten die op school maandags door kunnen praten over wat er zich zondag in de dienst heeft afgespeeld.

Kortom een scala aan mogelijkheden om de band tussen kerk en school te versterken, gebruik te maken van elkaars aanwezigheid. Het zou meer dan jammer zijn als het gereformeerd onderwijs zijn duidelijke plaats niet invult of zelfs verliest door eigen beleid. Met name dit aspect, de band school-kerk en de invulling daarvan, zou weer een duidelijker plaats op de agenda moeten krijgen.

Tenslotte

Het mooie van de puberteit van je kind is, dat er een einde komt aan die tijd van verwarring en het zoeken naar jezelf. Je wordt volwassen. Dat betekent niet dat je ophoudt met leven, en dat het een saaie bedoening wordt, in tegendeel. Eigenlijk begint je leven dan pas. Je gaat je leven op jouw manier invullen.

zo langzamerhand mag de tijd van bezinning wel voorbij zijn

Het gereformeerde onderwijs is zo langzamerhand ook aan die fase toe. Laat op een frisse, volwassen en heldere manier zien waar je voor staat. Je kunt het daarbij nooit iedereen naar de zin maken. Duidelijkheid in je identiteit helpt je een goede invulling aan je hele schoolconcept te geven. De school wordt er sterker van. En als we een generatie verder zijn, komt ongetwijfeld de vraag weer boven: Waarom doen we dat eigenlijk: gereformeerd onderwijs geven? In bezinning op de identiteit van het gereformeerde onderwijs is het namelijk nooit: op de plaats, rust! Het blijft een zaak van bouwen en invulling geven aan.

Ik hoop daarbij dat de diverse belangen van de band tussen kerkklidmaatschap en school niet uit beeld raken, maar juist in deze tijd weer meer aandacht krijgen.

Jetze Baas is directeur van Veluwe-plus, cluster van gereformeerde basisscholen

“Het komt erop aan dat we niet indutten”

in gesprek met

De Bijbel was in haar jeugd een verboden boek. Toen ze een jaar of zestien was, had ze voor het eerst een gesprekje met iemand die er openlijk voor uit kwam in God te geloven. Inmiddels is Marjoleine Bosch (30) zelf overtuigd christen en is ze bewogen met mensen die het Evangelie niet kennen. “Je mag schuilen bij de Heere, zoals Psalm 91 dat zo mooi zegt. Bij Hem ben je compleet veilig”.

W.M. Bakker ■

Een krant leest ze niet. Het (kerkelijke) nieuws volgt ze via de websites van het Nederlands Dagblad en het Reformatorisch Dagblad. Daarnaast is ze een enthousiast abonnee van De Reformatie. Via familie en kennissen krijgt ze soms ook Nader Bekeken en het christelijke gereformeerde weekblad De Weeker onder ogen. Dergelijke bladen leest ze graag. “Op vrijdag ga ik er echt voor zitten om De Reformatie te lezen. De artikelen informeren me over allerlei zaken die er spelen en houden me scherp. Ze helpen me een mening te vormen”.

het contrast tussen mijn leven nu en dat van vroeger is groot

Een betaalde baan buitenshuis heeft Marjoleine, die eerder als secretaresse werkte, niet. Ze vindt het belangrijk er te zijn voor haar twee kinderen als die uit school komen. “Ik zeg erbij dat wij in de positie zijn dat ik ook geen baan hóéf te hebben. Het werk in de kerk geeft me op dit moment bovendien genoeg voldoening”. Geruime tijd maakte ze deel uit van de evangelisatiecommissie. Nog steeds investeert ze veel in contacten met jongeren in haar gemeente. In de jeugdrubriek in het plaatselijke kerkblad schrijft ze elke twee weken een column, waarbij ze vanuit een voor jongeren herkenbare situatie een link naar een bijbeltekst legt.

Zoektocht

Marjoleine groeide samen met een twee jaar jongere zus op in “een standaard Hollands gezin”, dat lid was van het Apostolisch Genootschap. “Dat genootschap heeft mijn jeugd gestempeld. Ik heb er goede waarden en normen meegekregen. Het geloof was voor

ons heel belangrijk. Dat was onze drijfveer. We moesten volgen wat de Apostel, de leider van het genootschap, ons voorhield. Hij schreef weekbrieven die overal in het land werden voorgelezen. Er werd ons geleerd dat je meer van de Apostel hield dan van je ouders. Zo ervoer ik dat ook. Ik heb jarenlang een dagboek bijgehouden, waar dat echt uit blijkt. Daar schaam ik me nu voor”.

Toen Marjoleine dertien jaar was, overleed haar opa plotseling. “Dat schokte me. Ineens werd ik er duidelijk bij bepaald dat na het leven de dood kwam. Ik was radeloos dat opa er niet meer was”. In die tijd begon een zoektocht, waarbij ze zich onder meer met reïncarnatie en occulte zaken als glaasje draaien bezighield. “Dat heeft me een hele tijd beheerst. Ik heb geen chique geschiedenis. Ik weet wat er in de wereld te koop is. Het contrast tussen mijn leven nu en dat van vroeger is groot”.

Wat was je eerste kennismaking met het christelijke geloof?

“Toen ik een jaar of zestien was, vroeg een kennis mij naar m'n geloof. Daarna vertelde ze over haar eigen geloof. Ze zei: “God is Iemand Die er voor mij is en Die alles voor mij over heeft”. Het was de eerste keer dat ik dat hoorde. Ik vond het waanzinnig, maar we hebben er op dat moment verder niet uitgebreid over gesproken.

Van de Bijbel wist ik niets. Dat was voor mij een verboden boek. Op onze openbare school mocht ik niet meedoen met de lessen godsdienst. Wat Pasen en Pinksteren betekende, wist ik niet. Ik wist alleen dat Jezus met Kerst was geboren. In het genootschap stond de naam van Jezus op één lijn met anderen die levenswijsheden verkondigden, zoals Martin Luther King en Socrates”.

Hoe kwam je ertoe je verder in het christelijke geloof te gaan verdiepen?

“Ik deed het uit nieuwsgierigheid. Op dat moment was ik al behoorlijk ver afgedwaald van het Apostolisch Genootschap. Dat kwam door een niet-opgelost conflict met de Apostel in de periode dat Arjan en ik zijn getrouwd. Als je altijd op één persoon hebt vertrouwd en die laat het totaal afweten, valt je basis weg. We werden langzamerhand steeds kritischer, bijna argwanend ten opzichte van het genootschap”.

Bijbelcursus

Een folder over een bijbelcursus trok de aandacht van Marjoleine. “Tot op het moment dat ik die cursus aanvraag, wisten Arjan en ik niet van elkaar dat we allebei bewust aan het zoeken waren. We schaamden ons ervoor om dat toe te geven, want zoeken was ons altijd verboden. Die cursus was razend interessant. Elke twee weken mocht je een les insturen. Ik deed het elke week, want dan kreeg ik weer antwoorden terug”.

Toen ze steeds vaker met elkaar in gesprek kwamen over wat hen ten diepste bezighield, vroeg Arjan of Marjoleine niet eens een dienst wilde bezoeken in de kerk waarvan de bijbelcursus uit ging. In eerste instantie wimpelde ze dat af. “M’n smoezen had ik klaar. Na alles wat er bij het Apostolisch Genootschap was gebeurd, had ik m’n buik er van vol om bij een groep te horen”.

Uiteindelijk besloten ze samen de stap toch te nemen. Op een zondag in januari 1996 kwamen ze in de gereformeerd vrijgemaakte Koeperkerk in Arnhem terecht, in de buurt van hun toenmalige woonplaats Duiven. “Het was alsof ik thuiskwam. Het ging er heel eerbiedig aan toe. De dienst sprak me enorm aan. Ik hoorde precies wat ik zocht. Heel apart. Ik heb met verwondering naar de catechismuspreek geluisterd over de Vadernaam van God. Ik had het idee dat God me in m’n nekvel greep. Dat had ik nooit zo gehad in een Samen-op-Weg-kerk bij ons in de buurt waar ik intussen ook wel eens was geweest”.

Bij de kerk ontmoette ze een vrouw die ze van gezicht kende, omdat ze iets verderop bij haar in de straat woonde. “We raakten in gesprek en ze nodigde me uit voor een kopje koffie. Er ontstond een enorme band met haar en haar gezin. We hebben veel van hen geleerd. Ze lieten ons ook zien hoe je als christen leeft”.

Achteraf ziet Marjoleine dat verschillende gebeurtenissen pasten in een plan dat God met haar leven had. “Ik kwam gaandeweg onder de indruk van de grote, machtige God Die mij liet zien: Je hebt Mij te dienen. Vroeger vloekte mijn hele leven met Hem. Hij heeft mij echt veranderd. Nog altijd ervaar ik die immense genade, dat Hij juist mij, die eigenwijze meid, het geloof heeft gegeven.

In december 1996 hebben Arjan en ik belijde-

nis gedaan in de vrijgemaakte kerk in Duiven - deelgemeente van Arnhem - en zijn we samen met onze dochter, die toen anderhalf jaar was, gedoopt. Ik was op dat moment in verwachting van de tweede en had echt het idee dat we met ons hele gezin bij de doopvont stonden”.

Tradities

In de eerste periode dat ze met het kerkelijke leven kennismakte, had Marjoleine niet het idee dat ze als buitenstaander in totaal onbekende wereld was terechtgekomen. “Een aantal dingen viel me op. Arjan en ik komen allebei uit een gezin met twee kinderen. In de kerk zagen we veel grote gezinnen. Ik vroeg me af: Moet ik nu ook vijf kinderen krijgen? Ook verbaasde ik me erover dat mensen uit de kerk hun kinderen naar een school ver weg stuurden en dat iedereen dat heel gewoon vond.

Veel gewoonten en tradities kenden we niet. Bijbellesen en bidden bij het eten bijvoorbeeld. Die gebruiken namen we langzamerhand over. In die eerste tijd stuitten we regelmatig op onbekende dingen. Op een gegeven moment kregen we een boekje van de kerk. Daar stonden bedragen voor de vaste vrijwillige bijdrage in. Ik vroeg aan onze vrienden: Is dat per jaar? Nee, per maand, zeiden ze. Toen dacht ik: Help, zo veel geld hebben we nooit!”

Welke adviezen heb je vanuit jouw achtergrond voor mensen die met evangelisatie bezig zijn?

“Een gemiddelde ongelovige weet nog veel minder van de Bijbel dan wij denken. Daar moet je rekening mee houden in je contacten. Verder moet je voorzichtig zijn met de boodschap die je brengt. Het Evangelie wordt soms aantrekkelijker gemaakt dan de Bijbel doet. Je kunt niet zomaar op de hoek van een straat gaan roepen dat God van iedereen houdt”.

een gemiddelde ongelovige weet nog veel minder van de Bijbel dan wij denken

Marjoleine vindt het belangrijk dat evangelisatie zich niet beperkt tot het werk van een commissie. “Persoonlijke contacten van mensen in hun omgeving zijn heel belangrijk. Via ons is later mijn zus tot geloof gekomen. Vorige maand hebben mijn ouders gebroken met het Apostolisch Genootschap. Daar hebben we veel voor gebeden. Zij zijn nu ook op zoek naar een kerk”.

Van liturgische aanpassingen van de erediensten om die aantrekkelijker te maken voor buitenkerkelijken, verwacht Marjoleine weinig. “Dan richt je je op randverschijnselen. Je moet je niet laten leiden door voorkeuren van men-

sen. Die zijn zo verschillend. Je kunt het nooit iedereen naar de zin maken. Bij een maaltijd kun je veel aandacht besteden aan de kaarsjes en de servetten op tafel, maar het gaat uiteindelijk om het eten. Waar het in de kerk om gaat, is het Woord, de preek. Als je God leert kennen, krijg je honger naar Zijn Woord”.

Je bent sterk betrokken op de jeugd van de kerk. Vanwaar die passie?

„Jongeren van vijftien, zestien jaar staan op een kruispunt. Ze gaan de ene of de andere kant op. Ik zie onder jongeren veel stapgedrag en andere gevaarlijke invloeden, zonder dat ze zelf in de gaten hebben waar dat toe kan leiden. Ik voel een zekere bewogenheid met hen: Weet wat je doet. Een leven zonder God is niet zo aantrekkelijk als jongeren vaak denken, weet ik uit ervaring. Als je in hun wereld stapt, krijg je de gelegenheid ook zelf iets te zeggen. Dat vraagt wel eens om een hele avond kletsen of spelletjes doen.

Als ik jongeren spreek die afhaken, krijg ik soms een hele lijst te horen van zaken die fout zijn gegaan in hun opvoeding of in de kerk. Daar luister ik naar en soms geef ik toe dat dingen niet goed zijn geweest, dat een opmerking van een ouderling op een bepaald moment misschien niet zo verstandig was. We moeten daarover eerlijk zijn naar jongeren. Anders blijven die zaken voor hen een blokkade vormen. Dat kom ik vaak tegen”.

In je columns voor jongeren leg je sterk de nadruk op de persoonlijke verhouding tot God en de noodzaak in het dagelijkse leven op grond van de Bijbel concrete keuzen te maken. Komen die aspecten in preken voldoende aan bod?

„Nou, daar vraag je me wat. Eerlijk gezegd denk ik dat die zaken wat onderbelicht blijven. Ik hoor goede preken, waar ik veel aan heb, maar die persoonlijke vragen ontbreken meestal. Ik bemerk te vaak de houding bij kerkleden: Je bent gedoopt, lid van de vrijgemaakte

voor de Heere Jezus staat, wat dan? Om die vraag gaat het uiteindelijk wel”.

Wat is je verlangen als het gaat om de toekomst van de kerk?

„Ik heb veel zorgen om de kerk. Over de vele stromingen die je tegenwoordig ziet, over de razendsnelle veranderingen die er soms doorgedrukt worden, over allerlei zaken waar mensen voor open staan. Het komt voor dat mensen graag christelijke boeken lezen, maar aan de Bijbel niet meer toekomen, en zo niet meer kunnen onderscheiden wat werkelijk bijbels is. Of dat ze dagelijks een uur aan de krant besteden, maar alleen op vereniging nog aan bijbelstudie doen.

Het komt erop aan dat we allemaal actief zijn, dat we niet indutten. Geloven is God kennen en dat uitdragen in heel ons leven. De Heere heeft gezegd dat er een moeilijke tijd zal komen voor de kerk. Maar wie ben ik om te zeggen op welk strookje van de geschiedenis op weg naar de eeuwigheid we nu zitten? Wel mogen we weten dat Hij vasthoudt aan Zijn beloften. Laten we daar maar op vertrouwen”.

W.M. Bakker is lid van de Gereformeerde Kerk te Harderwijk en journalist van het Reformatorisch Dagblad

Naam: Marjoleine E. Bosch-Los
Leeftijd: 30 jaar
Burgerlijke staat: gehuwd, moeder van twee kinderen van 7 en 10 jaar
Woonplaats: Harderwijk
Beroep: secretaresse (momenteel niet werkzaam)

we mogen in preken best persoonlijker worden aangesproken

kerk, dus het zit wel goed. We mogen in preken best persoonlijker worden aangesproken: Wie ben je in de ogen van de Heere? Dat soort vragen hoor ik meer in de Christelijke Gereformeerde Kerken, waar ik ook wel eens kom. Heb je de keuze voor de Heere echt gemaakt, en blijf je die dagelijks maken? Dan komt het heel dichtbij en is het soms net alsof het even alleen over jou gaat. Daar kan ik kippenvel van krijgen. Ds. P. D. J. Buijs van de Christelijke Gereformeerde Kerk in Harderwijk heeft dat heel sterk: Als je straks

Op zoek naar de Wielewaal

synode impressies

‘Kom mee naar buiten allemaal!’ Met die woorden kun je de afgelopen synodeweek wel typeren. Met zulk prachtig weer moet je eigenlijk ook niet binnen zitten. En als je dat noodgedwongen wel moet, in opdracht van de kerken, is er maar één manier om het vol te houden: free your mind – kijk in gedachten naar buiten. En dat deden we, op diverse gebieden!

L.E. Leeftink ■

Kijk! Daar heb je Gajus!

Wat doet Gajus op de Generale Synode? Nou, hij kwam even om de hoek kijken tijdens het meditatief kwartiertje van de voorzitter. In het N.T. stuurt de apostel Johannes hem een klein briefje. In de gemeente van Gajus was een machtsstrijd gaande. Ene Diotrefes had veel invloed en gebruikte die om z'n eigen positie veilig te stellen door laster over Johannes en anderen te verspreiden en ze de toegang tot de gemeente te ontzeggen. Johannes roept Gajus op om hem niet te volgen in het kwade, maar het goede na te streven: blijf de reizende apostelen en evangelisten als verkondigers van de waarheid zoals altijd gastvrij ontvangen in je huis, Gajus! Zo werk je concreet mee aan de voortgang van de waarheid.

Die opdracht hebben wij vandaag nog: niet de verschillen benadrukken tussen bijvoorbeeld CGK en GKV, maar sterk samenwerken voor de waarheid tussen de gelovigen uit beide kerken.

Kijk! Daar heb je de Christelijke Gereformeerden!

De broeders uit de Christelijke Gereformeerde Kerk waren al aanwezig, toen ds. P. Niemeijer zijn meditatie hield. Zij werden vervolgens door hem hartelijk welkom geheten in de vergadering en toegesproken. In alle openheid en eerlijkheid constateerde hij, dat wij allebei als kerken met dezelfde vragen worstelen.

Prof. dr. J.W. Maris sprak de synode toe namens de CGK. Hij benadrukte, dat sinds 1998/1999 de ingeslagen weg naar kerkelijke eenheid niet meer vrijblijvend is. Ook de laatste CGK-synode heeft de kerken opgeroepen om elkaar te blijven zoeken en gaf elke classis de opdracht om niet vanuit eigen voorkeuren de plaatselijke samenwerking elders te beoordelen. Tegelijk is het waar, dat de CGK kiest voor de weg van de zorgvuldigheid en de geleidelijk-

heid en dat het tempo landelijk is aangepast aan het draagvermogen van de kerken. Saillant detail: prof. Maris wees op Jakob, die zijn broer Ezau weer ontmoette, maar hem niet zo snel volgen kon naar Seir vanwege ‘de tred van het vee en de tred van de kinderen’ (Gen. 33:14). Nu moet je daar niet al te veel uit afleiden, want je kunt maar beter Jakob zijn dan Ezau, en dat heeft de hooggeleerde professor uit Apeldoorn er beslist niet mee willen zeggen, maar het vervolg van Gen. 33 laat zien, dat Jakob nooit in Seir is aangekomen, maar mooi z'n eigen weg ging en uiteindelijk in Sichem terecht kwam. Zo'n Jakob wil je als christen ook niet zijn!

Vervolgens werd met algemene stemmen besloten, “dankbaar voor de groeiende toenadering tot de Christelijke Gereformeerde Kerken de weg naar kerkelijke eenheid te vervolgen.” Er werd uitgesproken, dat er geen inhoudelijke verschillen bestaan tussen de teksten van de belijdenisgeschriften zoals die in CGK en GKV worden.

En de liturgische lijnen die door beide kerken zijn uitgezet, verschillen niet wezenlijk van elkaar. Voor gezamenlijke diensten betekent dat, dat beide bandbreedtes acceptabel zijn: bij ons zijn er honderden gezangen vrijgegeven voor gebruik, bij de CGK mag men elk vrije lied laten zingen, als die maar voldoet aan de zorgvuldige richtlijnen die de CGK-synode van 2004 daarvoor heeft opgesteld. Wel krijgen deputaten de opdracht om bestaande verschillen kunnen worden opgelost – voor zover nodig. Die laatste drie woorden werden op verzoek van de synode toegevoegd, omdat niet elke ‘couleur locale’ hoeft gelijkgeschakeld te worden tot grijze uniformiteit.

Ook kregen deputaten een aantal vervolgoopdrachten mee. Wederzijds blijven we elkaar bevragen over zorggevendende ontwikkelingen in beide kerken en gaan we het gesprek aan over de doorwerking in de prediking van de bereikte

overeenstemming over de toe-eigening van het heil. Ook zal er, wanneer dat nodig is, voorlichting gegeven worden over de top zes van gespreksonderwerpen en knelpunten bij plaatselijke samensprekingen, nl. over het federatief groeimodel, het Schriftgezag, de toe-eigening van het heil, de visie op de kerk, de perforatie van gemeentegrenzen en het onderwerp gasten aan het avondmaal.

Tenslotte besloot de synode niet in te gaan op verzoeken om verder te spreken over de opvattingen van met name dr. B. Loonstra. De synode heeft met dankbaarheid geconstateerd, dat de CGK officiële kerkelijke gesprekken gevoerd heeft die geresulteerd hebben in een verklaring die op de punten die in geding waren meer helderheid verschaft heeft, nl. de duidelijk van de Schrift en de historiciteit van Hemelvaart en Pinksteren. Daarmee heeft de CGK laten zien, dat ze kerkelijk omgaat met publicaties de het Schriftgezag raken.

Kijk! Daar heb je zending en evangelisatie!

Op vrijdagmiddag en vrijdagavond kwamen alle missionaire deputaatschappen voorbij. De voorstellen van ZHT (Zending, Hulpverlening en Training) werden aangenomen. Het is overduidelijk, dat er over heel de wereld een enorme behoefte is aan zending en hulpverlening. Daarom roept de synode alle kerken op om veel te offeren voor de uitbreiding van dit werk. Er liggen enorme kansen die de HERE ons als rijke kerken in het Westen geeft om wereldwijd missionair en diakonaal bezig te zijn. De velden zijn wit om te oogsten! Wij mogen als Gajus zijn: onderhoud bieden en onderdak geven aan iedereen die in Gods Koninkrijk werkt. Mag de jaarlijkse vakantie daarvoor ietsje minder luxe zijn of minder lang duren?

Ook DTEG (Deputaten Toerusting Evangeliserende Gemeente) kregen toestemming om hun werkzaamheden voort te zetten. Ze zullen nog meer als voorheen niet alleen kerkenraden, EC's en gemeenteleden, maar ook gemeentepredikanten, evangelisatie-predikanten en missionaire werkers gaan toerusten, samen met ASE, ZHT en de TU. DTEG krijgt de nieuwe opdracht mee om een studie te verrichten naar de mogelijkheid tot het aanstellen van een theologisch-missionair werker in algemene dienst. Ze mogen die nog niet aanstellen in de komende drie jaar, zoals ze graag wilden. Verder blijven we als kerken het werk van de gereformeerde stichting 'Evangelie & Moslims' steunen.

Het derde missionaire deputaatschap is ASE (Aanvullende Steunverlening Evangelisatiewerk). Zij blijven de steunverlening aan de bestaande evangelisatieprojecten regelen. En ze zullen in de komende jaren projecten die uitgaan van de methode 'gemeentestichting' nauwgezet volgen, toetsen en begeleiden.

Kijk! Twee nieuwe witte velden!

Gelukkig blijft het niet alleen bij mooie woorden als het om zending en evangelisatie gaat! De synode kon ook met blijdschap instemmen en royaal steun verlenen aan twee nieuwe evangelisatieprojecten. Er zijn dromen, die door plaatselijke kerken gerealiseerd worden!

In Bergen op Zoom wil de kleine bestaande gemeente graag sterk missionair worden en daarom een eigen evangelisatie-predikant ontvangen. En in de Achterhoek hebben de kerken van de classis Zutphen de handen in elkaar geslagen om tot kerkplanting te komen in Lichtenvoorde. Tot uiterlijk 1 januari 2015 zullen beide projecten jaarlijks elk rond de 35.000 ontvangen uit de landelijke kas van ASE (Bergen op Zoom ietsje minder en Lichtenvoorde ietsje meer).

Kijk! Zijn we vrijgemaakt of Gereformeerd?

Hieronder ziet u een plaatje. De opdracht luidt: *Zoek de verschillen!*

Ja, dat valt nog niet mee!

Maar er lagen drie verzoeken van gemeentelieden om nu officieel overal als naam voor onze kerken 'GKN' te gaan voeren en de bijnaam 'vrijgemaakt' te laten vallen. Immers, de oude synodale kerken zijn vanaf mei 2004 opgegaan in de Protestantse Kerk in Nederland. Zelfs het logo op de website hoeft maar minimaal te worden aangepast, liet ds. D. Noort met deze twee plaatjes zien.

Toch besloot de synode met 28 tegen 8 stemmen om in het dagelijkse spraakgebruik de toevoeging *vrijgemaakt* wél te handhaven. In officiële stukken blijft onze wettige naam: 'De Gereformeerde Kerken in Nederland' of, plaatselijk, 'De Gereformeerde Kerk te Assen-Peelo'. Want, was de argumentatie: binnen eigen kring, maar zeker daarbuiten, staan we gewoon bekend als gereformeerd-vrijgemaakten. Die aanduiding hebben we in het verleden ook zelf gestimuleerd om van het akelige 'artikel 31-kerk' af te komen. En een herkenbare naam moet je niet te snel vervangen voor iets, wat in binnen- en buitenland te algemeen overkomt. Want stel dat we ons weer profileren als 'gereformeerd / reformed', dan zul je zien dat anderen vragen: zo iets als Kuitert? En dan moeten we zeggen: nee, vroeger noemden we ons 'vrijgemaakt'. Dus handhaven we die roepnaam maar, ook al zeggen onze geboortepapieren iets anders.

Kijk! De TU stapt maar de overheid!

Het debat over het aanvragen van rijkssubsidie voor de Theologische Universiteit is afgerond. Overigens is 'subsidie' niet het juiste woord, want die kraan kan elk jaar zomaar dichtgedraaid worden. 'Bekostiging' is het juiste woord: dat ontvang je als universiteit op aanvraag nadat je door de overheid erkend bent en die structurele bijdrage kun je alleen verliezen als je je erkenning verliest of wanneer de wet op de bekostiging van het onderwijs gewijzigd wordt.

Om een lange discussie kort samen te vatten: 28 synodeleden scharden zich achter het meerderheidsvoorstel van het curatorium om

een rijksbijdrage aan te vragen voor maximaal 50% van de jaarlijkse begroting van de T.U. Dat kan overigens nog wel een aantal jaren duren, dus voorlopig verandert het T.U.-quotum niet.

Met dit besluit boren we als kerken voor het eerst een structurele bron van buitenaf aan. Dat is een omslag die bij deze tijd past, en waarin de T.U. van de CGK in Apeldoorn ons al veel eerder in is voorgegaan. We mogen inderdaad dankbaar ontvangen, wat de keizer ons geven wil.

L.E. Leefink is predikant van de Gereformeerde Kerk te Nijmegen en is op dit moment verslaggever van de Generale Synode te Amersfoort

Kerkelijke besluitvorming

me e g e l e z e n

Prof. dr. W. van 't Spijker schreef in De Wekker van 11 februari over de achtergrond van wat de kerkorde in artikel 31 bepaalt:

G.J. van Middelkoop ■

De gereformeerde kerkorde zoals wij, die kennen, en zoals deze onder ons aanvaard is op de laatste synode, geeft bij art. 31 de volgende bepaling: "De besluiten van meerdere vergaderingen worden genomen na gemeenschappelijk overleg en zo mogelijk met eenparige stemmen. Wat bij meerderheid van stemmen uitgesproken is, zal voor vast en bondig worden gehouden tenzij bewezen wordt, dat dit in strijd is met het Woord van God, de belijdenis of de kerkorde".

Met deze bepaling blijft ook de laatste versie van onze kerkorde in de lijn die bij de constituering van het Nederlandse kerkverband is aangegeven. Dat gebeurde in *Emden 1571*, nog voordat de vrijheid daagde. De gang van zaken was als volgt: eerst was er het gemeenschappelijk overleg. Men moet niet vergeten dat dit de inleiding vormt voor het totstandkomen van een besluit. De voorzitter moet dan de zaak waarover het gaat kort en duidelijk uiteenzetten, zodat er geen misverstand heerst en de vergadering wéét waarover het gaat. De gedachte achter dit overleg is misschien voor

menigeen te hoog gegrepen. Het berust op de overtuiging, *dat het de Heilige Geest behaagt om de broeders inzicht te geven in argumenten en overwegingen die over en weer spelen*. De basis van het onderlinge vertrouwen en het wederzijds respect ligt in de overtuiging dat ieder zich wil laten leiden door het Woord van God. Wanneer op deze manier de zaken helder worden, kan de voorzitter van de vergadering het resultaat van het overleg samenvatten en formuleren. De volgende stap is, dat er een stemming wordt gehouden. En wat dan bij meerderheid van stemmen uitgesproken is zal gelden als het besluit van de vergadering zelf.

Het besluit van Emden werd als volgt geformuleerd: "De preses vrage het oordeel van de gehele vergadering, hij verzamele de stemmen, hij zet het gevoel van het grootste en beste deel uiteen. Dit neemt de scriba op, en de voorzitter leest het opgenomen besluit duidelijk voor, opdat het *met de instemming van allen* wordt goedgevonden".

persbericht

De Gereformeerde Bijbelstudiebond

Opnieuw is door de Gereformeerde Bijbelstudiebond en de Bond van Geref. Jeugdverenigingen een Gemeenteschets uitgegeven.

Het thema van deze 17e Gemeenteschets is "Schuldig en toch Vrijgesproken".

De schrijfster, mevr. M. Zwikstra-de Weger, heeft op boeiende en indringende wijze voor drie verschillende leeftijdsgroepen 3 schetsen geschreven over zonde, schuldbesef en vergeving.

Zij laat zien wie wij zijn in het licht van Gods genade!

De eerste schets is gericht op jongeren van 12 - 16 jaar en laat hen vanuit de praktijk nadenken over de betekenis van zonde en vergeving. Dit wordt aan de hand van psalm 130 verder uitgewerkt.

In de tweede schets (voor 16+ jongeren) wordt gevraagd: is "sorry-zeggen" hetzelfde als vergeving vragen? Aan de hand van psalm 32 laat de schrijfster zien hoe David, de man naar Gods hart, hiermee omging.

De derde schets is een bijbelstudie voor volwassenen, met als titel: "Hij is een God van liefde en genade, die onze schuld heeft uitgewist!" Naar aanleiding van o.a. psalm 51, Romeinen 5 en Openbaring wordt inhoud gegeven aan het thema "Schuldig en toch vrijgesproken".

De Gemeenteschets reikt veel actuele werkvormen en gesprekspunten aan en is niet alleen geschikt voor (gemeentebrede) bijbelstudie, maar ook als huisbezoek- of wijkthema.

Daarnaast kan deze Gemeenteschets dienen als basis voor gesprekken met catechesegroepen en in het gezin.

Alle uitgegeven Gemeenteschetsen zijn gratis te downloaden van de websites van bovengenoemde bonden, t.w.: www.bijbelstudiebond.nl en www.bgj.nl.

Kerktelefonie?

Vraag de Stichting IKN om een deskundig advies

SIKN

stichting intermediair kerktelefonie nederland

De sIKN Beheer behartigt de belangen van kerken en kerktelefoongebruikers. Dit doen we concreet door betaalbare alternatieven te bieden voor de traditionele kerktelefoon. In samenwerking met gespecialiseerde partners ontwikkelen en installeren we complete oplossingen.

Stichting IKN Beheer
Golf van Biskaje 4-a 11
3446 CP Woerden
Tel (0348) 41 09 07
Fax (0348) 41 09 47
info@sikn.nl

www.sikn.nl

De sIKN Beheer biedt drie systemen, waarmee thuisblijvers snel en relatief voordelig kunnen meeluisteren: via de kabel, via de telefoon en via de ether. Bent u zich aan het oriënteren op de mogelijkheden? Vraag ons om gericht advies of kijk voor meer informatie op onze website: www.sikn.nl. Telefonisch zijn wij bereikbaar van 12.00 - 14.30 uur.

Werken is géén kinderspel

Wie geeft haar toekomst?

Red een kind van

KINDERARBEID

Help al mee voor € 9,- of € 18,- per maand

Tel. 038 - 460 46 48

www.redeenkind.nl

Red een Kind helpt al meer dan 36 jaar kinderen in de derde wereld

George Stephensonstraat 11
8013 NL Zwolle
E-mail info@redeenkind.nl
GIRO 1599333

